

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Самокиша Івана Івановича** за темою: **«Система моніторингу функціональних можливостей студентів вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання»**, що представлено на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)

Дисертація присвячена виключно актуальній темі, оскільки моніторингу функціональних можливостей студентської молоді в навчально-виховному процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти потрібно постійно приділяти увагу, особливо у напрямі вдосконалення підходів до моніторингу функціональних можливостей студентів з урахуванням сучасних технологій. Це особливо стосується нашої країни, яка успадкувала від колишнього Радянського Союзу традиції вищої освіти, особливо з дисципліни «фізичне виховання», і які, на жаль, постійно втрачаються. Глобальні економічні зміни і кардинальні соціальні перетворення в нашій країні, створення загальноєвропейської системи освіти визначили необхідність вдосконалення навчально-виховного процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти, зокрема моніторингових технологій оцінки рівня функціональних можливостей студентів. Однією з таких моніторингових технологій, яку виділяє дисертант, є система моніторингу функціональних можливостей студентів, в основі якої лежить функціональне тестування зі зміною потужності фізичного навантаження за замкненим циклом, що передбачає якісно нові можливості моніторингу, нові принципи добору та систематизації отриманих даних, більш інтегральне вивчення функціональних можливостей студентів в процесі навчання та інше. Комплексний моніторинг функціональних можливостей студентів представлений параметрами фізичної підготовленості та показниками функціонального тестування зі зміною потужності навантаження за замкненим циклом студентів, який ґрунтовно та детально реалізований у дисертації здобувача-докторанта І.І. Самокиша.

Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в дисертації, ґрунтуються на аналізі досить великої кількості спеціальної літератури, а також нормативних документів у сфері фізичної культури та спорту, вищої освіти та інших установчих рекомендацій.

Предмет дослідження детально розглянуто автором дисертації з різних точок зору, в тому числі – з позицій відомих теоретико-методологічних підходів. Так, шляхом ретроспективного аналізу представлено основні авторські класифікації видів і рівнів моніторингу, визначено напрями та функції моніторингу освіти, були наведені основні принципи проведення моніторингу. Визначено основні показники, які формують модель моніторингу процесу фізичного виховання і здоров'язбереження студентів. Встановлено основні дефініції моніторингу фізичної культури і спорту, здоров'я, функціональних можливостей та ін. З'ясовано, що формування сучасних термінів «функціональні резерви» та «функціональні можливості» проходило протягом останніх 150 років. Найбільший внесок у напрями формування уявлень про функціональні резерви та функціональні можливості з позиції системного аналізу зроблено за часів Радянського Союзу, особливо науковою школою на чолі з видатним вченим, професором Олександр Сергійович Мозжухіним. Встановлено, що основою моніторингу здоров'я і функціональних можливостей дітей та молоді є різноманітні контрольні вправи з фізичної підготовленості. На державному рівні практика оцінювання здоров'я та функціональних можливостей учнівської та студентської молоді різних країн світу має певні особливості, від абсолютного домінування тестів з фізичної підготовленості (Україна, Росія) до їх поєднання з різними функціональними пробами та тестуваннями (США, Євросоюз). Також було встановлено, що діючий моніторинг фізичної підготовленості студентів нашої країни в рамках «Тестів і нормативів щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» значно спростився порівняно з попередніми державними вимогами. Проаналізовано відомі авторські підходи щодо моніторингу здоров'я і функціональних

можливостей підростаючого покоління: тест Купера; гарвардський степ-тест; функціональна проба Руф'є; оцінка здоров'я за М. Амосовим; оцінка соматичного здоров'я за Г. Апанасенком та ін.

Дисертантом практично обґрунтована доцільність використання моніторингу функціональних можливостей студентів закладів вищої освіти на основі педагогічних і медико-біологічних тестів. Доведено, що запропоноване функціональне тестування зі зміною потужності за замкненим циклом викликає в межах функціональної норми позитивну реакцію серцево-судинної та центральної нервової систем організму студентів, тим самим підтверджується безпечність для здоров'я студентів відповідного тестування. Адекватність функціонального тестування та його безпечність для здоров'я студентів не викликає сумнівів.

В роботі визначено найбільш вагомі взаємозв'язки показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості, показників серцево-судинної та центральної нервової систем, ознак ефективності регуляції серцевого ритму, параметрів функціонального тестування зі зміною потужності за замкненим циклом. Було отримано дані факторного аналізу функціональних можливостей студентів 17-19 років, визначено «генеральні» фактори, що визначають функціональні можливості студентів: «Фізична працездатність»; «Функціонування ССС до і під час функціонального тестування»; «Вегетативна регуляція після функціонального тестування»; «Фоновна вегетативна регуляція»; «Фізичний розвиток».

На основі кореляційного і факторного аналізів дисертантом була розроблена комплексна методика моніторингу функціональних можливостей за допомогою велоергометричного навантаження зі зміною потужності за замкненим циклом і спеціально розробленої батареї тестів з фізичної підготовленості. Показано ефективність відповідного моніторингу у освітньому процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти у порівнянні з традиційними підходами у напрямі точності, різнобічності інформації про рівень функціональних можливостей студентської молоді.

Автором дисертації розроблено програму з навчальної дисципліни «фізичне виховання» для студентів I-IV курсів закладів вищої освіти, де особлива увага приділена комплексному моніторингу функціональних можливостей студентів. Розроблено методика оцінювання навчальних досягнень з дисципліни «фізичне виховання» за шкалою ECTS та національною шкалою, де результати комплексного моніторингу функціональних можливостей відіграють провідну роль.

Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-управлінську модель комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів в рамках освітнього процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти. На основі анкетування було визначено позитивне ставлення студентів до комплексного моніторингу функціональних можливостей. Отримано позитивні результати апробації комплексної системи моніторингу функціональних можливостей студентів у освітньому процесі фізичного виховання в рамках формуючого експерименту.

Достовірність наукових положень і висновків дисертації забезпечується коректним застосуванням сучасних методів і методик наукового дослідження при організації емпіричної частини дослідження і при реєстрації результатів вимірювань. Логіка викладу матеріалу, його теоретична і практична інтерпретація, висновки і рекомендації підкріплюються результатами коректної математико-статистичної обробки експериментальних даних.

Теоретична значущість дисертації полягає в тому, що її результати вносять істотний внесок в теорію і методику фізичного виховання. Зокрема, конкретизовано загальнотеоретичне положення про необхідність проведення комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів, що сприяє об'єктивізації експертної оцінки рівня функціональних можливостей студентів з метою науково-обґрунтованої організації навчально-виховного процесу фізичного виховання. Процес підвищення якості експертизи обґрунтовується з урахуванням, перш за все, інформативних характеристик

функціонального тестування зі зміною потужності фізичного навантаження за замкненим циклом. Крім того, використаний в роботі моніторинг може бути застосований для оцінки рівня фізичного здоров'я студентської молоді.

Практична значимість роботи полягає в тому, що детальний поетапний опис методики моніторингу функціональних можливостей студентів сприяє раціоналізації навчально-виховного процесу фізичного виховання в закладах вищої освіти.

Робота Самокиша І.І. викладена науковою літературною мовою, містить великий і добре оформлений ілюстративний матеріал. Достатньо повно зміст дисертаційної роботи викладено в опублікованих автором працях. Зміст автореферату в повній мірі відображає теоретичні і практичні результати, отримані в ході проведеного дослідження.

Відзначаючи значущість представленої дисертації, вважаємо за необхідне зазначити деякі недоліки і зауваження дискусійного характеру:

1. При описі організації педагогічного дослідження представлено мало даних про послідовність інструкцій з боку експериментатора, принцип відбору елементів для комплексного моніторингу функціональних можливостей.

2. В описі експериментальної частини дослідження конкретно не вказано, які інтервали часу займали окремо тестування з фізичної підготовленості та окремо функціональне тестування. Наведено лише витрачений загальний час.

4. З опису проектування порядку визначення комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів не зрозуміло обґрунтованість послідовності використання педагогічних тестувань.

5. Слід було розкрити зміст практичних рекомендацій та пропозицій у додатках щодо моніторингу функціональних можливостей студентів вищих навчальних закладів протягом навчально-виховного процесу фізичного виховання. Слід було б чітко вказати сутність контрасту проведення фізичного виховання в педагогічному експерименті, а також те, що було спільним.

6. У поясненні до таблиці 1 автореферату дисертації здобувач наводить приклад розрахунку балів щодо оцінювання функціональних можливостей студентів 17-19 років. Для більш повної інформації щодо процедури оцінювання слід навести більшу кількість прикладів. Також виникає питання: «На чому обґрунтована така градація даних від низького рівня до високого у таблиці 1?»

7. У таблиці 2 автореферату дисертації здобувач наводить інформацію про оціночні норми функціональних можливостей студентів по 12 показниках функціонального тестування. Бажано показати кількість осіб, що досліджувалися у відповідній таблиці. Показано, що показники ЧСС: більш 136,7 - низький рівень, 133,8-136,6 – нижче середнього; 128,1 –133,7- середній рівень, 125,2 –128 – вище середнього; менш – < 125,1 уд./хв. – високій рівень. Чому показники ЧСС наведено не цілим числом, а до десятої долі удару? Чим обґрунтовано така градація різної оцінки функціональних можливостей студентів від низького до високого рівня? Скільки часу потрібно витратити викладачу для того, щоб зробити відповідний контроль одного студента та навчальної групи?

8. Дисертантом досліджувалися разом як хлопці, так і дівчата. На нашу думку, було б доцільним дослідити, як вплинув освітній процес фізичного виховання протягом навчального року окремо на дівчат та окремо на хлопців, а також – навести інформацію зі спортивної орієнтації і кваліфікації студентів, які приймали участь у дослідженні.

Перераховані зауваження та рекомендації не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження, методологічна та теоретична обґрунтованість якого не викликає сумнівів.

На основі аналізу дисертації, автореферату і публікацій здобувача вважаю, що дисертація «Система моніторингу функціональних можливостей студентів вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання» є актуальним, самостійним і завершеним дослідженням, в якому отримані нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що розв'язують

актуальну проблему теорії та методики навчання у закладах вищої освіти. Дисертація виконана згідно чинних вимог ДАК МОН України до докторських дисертацій відповідно до профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.053.14 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, а здобувач Іван Іванович Самокиш заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук за спеціальністю:

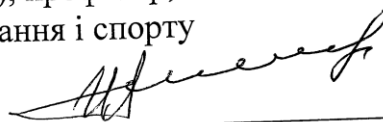
13.00.02 – теорія та методика навчання

(фізична культура, основи здоров'я), професор,

професор кафедри фізичного виховання і спорту

Національного університету

«Одеська морська академія»

І.Л. Ганчар

Підпис доктора педагогічних наук

професора Ганчара І. Л.

Засвідчую: Вчений секретар

11 жовтня 2018 року

І.О. Щабельська